

# KIRAZ VE ÇEVRESİNDEKİ YENİ DOĞAN BUZAĞI İSHALLERİNE ve BUNA BAĞLI OLARAK GELİŞEN ÖLÜMLERE KARŞI GEBE HAYVANLARIN AŞILANMASI

## ÖZET

Yeni doğan buzağı ishallerinde E. coli, Coronavirus ve Rota virüsler en önemli hastalık etkenleridir. Bu etkenlerin neden olduğu enfeksiyonlar büyümenin gecikmesi, verim kaybı ve yüksek ölüm oranları nedeniyle önemli ekonomik kayıplara yol açmaktadır. Hastalık ve ölüm tablosunun önüne geçmek için çeşitli koruyucu tedbirler uygulanmakta olup bunlardan en etkili ve önemli olanı aşı uygulamalarıdır. Özellikle gebeliğin son çeyreğinde kullanılan inaktif karma aşılar (E. coli, Coronavirus ve Rota virüs'e karşı) meydana gelecek olan verim ve buzağı kaybını önemli ölçüde önlemektedir. Mevcut projede fakültemizin bulunduğu Kiraz ilçesi ve çevresinde faaliyet gösteren küçük aile işletmelerinde gebeliklerinin son çeyreğinde olan sığırların aşılanarak bölgedeki buzağı ishali kaynaklı kayıpların azaltılması amaçlandı. Bu sayede yerel kalkınmaya ve ülke ekonomisine katkı sağlanması hedeflendi. Proje materyalini Kiraz ilçesi ve çevresinde faaliyet gösteren 21 farklı işletmede yetiştirilen 221 baş gebe sığır oluşturdu. Sığırlar, sürüde herhangi bir salgın hastalık veya besleme problemi olmayan işletmelerden, sağlıklı ve vücut kondisyon skoru normal olan sığırlar arasından seçildi. Aşı materyali olarak E. coli, Corona ve Rota virüs üçlü karmasını içeren aşı kullanıldı. Belirtilen kriterlere göre seçilen ve 7 aylık gebe olan 160 baş sığırın 1. doz aşılama 2022 yılı Nisan, 2. doz aşılama ise bundan 21 gün sonra olmak üzere Mayıs ayında gerçekleştirildi. Aşılanan sığırların doğumları Haziran 2022'de gerçekleşti. İşletme sahiplerine doğumla birlikte anne ve buzağıya yapacakları bakım-besleme ile ilgili bilgiler verildi ve doğan buzağular kayıt altına alındı. Aşılama yapılan 160 inekten doğan 160 buzağının 41'inin hafif hastalık geçirip iyileştiği, 2'sinin ağır hastalık geçirip iyileştiği, direkt ölümün ise olmadığı belirlendi. Bu işletmelerde bulunan ve ilk gruptaki sığırlarla aynı dönemde doğum yapan fakat aşılanmayan 161 sığırdan doğan 161 buzağıdan 24'ünün hafif hastalık geçirip iyileştiği, 49'unun ağır hastalık geçirip iyileştiği, 22'sinin ise direkt öldüğü kaydedildi. Aşılanan ve aşılanmayan sığırlardan doğan buzağular karşılaştırıldığında ağır hasta, ölen buzağı, ağır hasta + ölen buzağı ve toplam problemlili buzağı sayıları arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli olarak bulundu (P=0.000). Ayrıca aşı uygulaması yapılan işletme sahiplerinin aşılardan duydukları memnuniyet ve aşırı tekrar uygulamaya olan istekleri 9.76/10 ve 9.90/10 olarak tespit edildi. Sonuç olarak gebe sığırlara uygulanan inaktif karma aşılarda buzağularda ishal karşı koruyucu olduğu, ishal gelişse bile buzağının çok daha hafif bir şekilde hastalığı atlattığı, buzağularda ölüm olaylarının azalmasına önemli ölçüde katkı sağladığı, böylelikle de işletmelere ve bölgeye ciddi ekonomik katkılar sağladığı düşünülmektedir.